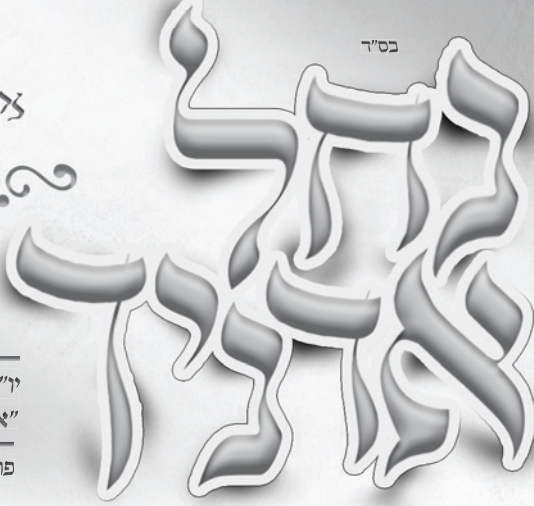

להגלות נעים תורה וחסידיה
מנדר היוצא מעוד

יו"ל ע"י התאחדות האברכים
"אדנים לתורה" דחסידי זוטשקא
פר' שמות תשפ"ד + גליזין רל"ה

נחל קדומים

דברות קודש ממעיין נובע, כ"ק מרן רבו"ק ז"ע

חלוקי הנחל

פלאות התורה מאצרותיו של
הנה"ח ר' זרח רוזנטל שליט"א

"ואלה שמות בני הבאים מצרימה"

שהיית יעקב בא"י שבתוך מצרים
והתחלת הירידה אחר פטירתו

נקדים דאיתא במדרש 'סדר ארקים' שכל העוסק בספר
"ואלה שמות" כאילו עמד על הר סיני.

ירידת יעקב למצרים

והנה מובא באריז"ל (לקוטי תורה תהלים כ"א) עה"פ "עוברי
בעמק הבכא", שגודל טומאת מצרים היתה נוראה כ"כ
שאפילו מלאך לא היה מסוגל לרדת למצרים ערות הארץ
בלא שיתגשם שם ויפול ממצאיות.

ומובא בזה"ק שיעקב"א מאד נתיירא לרדת למצרים
שהיתה מקום ממלכת הס"א העצומה ביותר בעולם, עד
שאמר לו הקב"ה "אל תירא אנכי ארד עמך ואנכי אעלך
גם עלה". ומי שהיה רואה את הכבוד העצום והנורא שהיה
ליעקב"א בשעה שירד למצרים מחמת שהקב"ה ירד עמו היה
מרום התפעלות והשתוממות מלחך את העפר ונמצא בג'
פרסאות (14 ק"מ) סביב קברו. שהקב"ה בכבודו ובעצמו ירד
עמו למצרים עם כל הפמליא של מעלה והמרכבה העליונה.
ובזה"ק מוסיף שיוסף הצדיק כבר שלח את העגלות ליעקב"א
שבהם ירד למצרים בסדר של המרכבה העליונה, ולכן כאשר
יעקב"א ראה את העגלות נאמר "ותחי רוח יעקב אביהם".

המשכת קדושת א"י למצרים ע"י שרה ויעקב"א

ומובא ממנה"ש קלוגר שכמו שהקב"ה ירד עם יעקב"א
מאר"י למצרים, כך נתן ליעקב"א כח בבחינת 'נחלה בלי
מצרים' שיוכל להוריד את קדושת ארץ ישראל מחוץ
למקומה לתוך מקום ארץ מצרים. וכן מובא בחת"ס (דושים
ואגרות דף ב"ה) שבזה שלח את יהודה לבנות ישיבה בגושן
המשיך לשם קדושת ביהמ"ד ואר"י. ולכן כל זמן שהיה
יעקב"א בגושן היתה ארץ גושן ארץ ישראל לכל דבר.

ובדברי בינה (הרה"ק ר' יצחק יעקב מביאלא זצוק"ל) מביא את הפרקי
דר"א שארץ גושן ניתנה לשורה אימנו ע"י פרעה. ומחדש
ששרה ביקשה מפרעה שכביכול יוותר על ארץ גושן שירד משם
קליפות טומאת מצרים ושם לא יהיה בכלל מקום ששולט בו
טומאת מצרים. ובאלישיך הק' (בראשית מה, ט וע"י זיה"ק וקרא ט), וכן בבן
איש חי איתא שמפאת ששרה אמנו היתה שם, שרתה קדושה
במקום, ולכן אין טומאה מרחפת שם ככלל מצרים.

ובבא"ח (דושים שמות) א"י שאור הקדושה של השכינה שכן
בגושן ולכן נקראת 'מצרימה' גמט' 'שכינה'. ובדרך אמת
שהיתה לה קדושת א"י ולא נכנסו באויר חו"ל. ולכן כל זמן
שבנ"י גרו ביחד עם יעקב"א בארץ גושן הצליחו בין בגשמיות
ובין ברוחניות ששם לא היה בכלל טומאת מצרים. ובגמ"ד
וואלי (וארא עמי קכה) א"י 'שגשן' גמט' 'שמחה', כי לפני השעבוד
היה שמחה שלימה באותה ארץ.

השנים המעולות ביותר של יעקב"א היו במצרים

ובזה מיושב מה דאיתא בזה"ק הקדוש (ח"א רמ"ה) שכל אותן
י"ז שנים אשר יעקב היה במצרים, היה בתפנוקי מלכין,
לתשלום עבורו נגד ימי הרעה שעברו עליו. ולכאורה אין
יתכן שדוקא הי"ז שנים של יעקב"א במצרים נחשבות לטובות
ביותר בחיי יעקב"א. והרי כל הדר בחו"ל דומה כמי שאין לו
אלוה, ואין אפשר לומר שאלו
היו שנותיו המאושרים של יעקב המשיך בעמדת ב' <<<

התבוננות בסוף כל האדם

תבן אין ניתן לעבדיך ולבנים אומרים לנו עשו
(שמות ה, טו). רמז בזה, כי אף על פי שאין לנו תבונה
מעצמנו להבין ולהשכיל לעשות תשובה ולהכין צדה
לדרך רחוקה, מעוררים אותנו על כך השערות הלבנות
שבראש ושזוקן, וכאילו אומרים לנו: עורר ישינים
מתרדמתכם ועשו תשובה, כי ימי הזקנה באים. זהו
פירוש הפסוק: "תבן", לשון תבונה, "אין נתן לעבדיך",
אבל "הלבנים", היינו השערות הלבנות, "אומרים לנו
עשו", המה המעוררים אותנו ואומרים לנו: עשו תשובה
והכינו צדה לדרך.

(רביה"ק ר' מאיר מפרמישלאן ז"ע)

כאשר מענים הגוף פורצת הנשמה בקדושה

וירא והנה הסנה בוער באש והסנה איננו אוכל (שמות
א, ג). הרמז במראה הסנה, שעם ישראל כמה ששורפים
וכותמים אותו, הוא נשאר קיים. וזהו התשובה שהשיב
לו הקב"ה על תמיית מרע"ה על מראה הסנה, שהוא
משל על מצב בני"י באותו הזמן במצרים, שהיו סובלים
עינויים קשים ומרים מאות שנים ועדיין היו חיים
וקיימים, ואדרבא כאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ.
וא"ל הקב"ה "ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים",
שהי"ת ראה והתבונן והשיגח כל הזמן בעינא פקיאח
על כל הנעשה לישראל במצרים, ואף שהי' נראה
הסתור פנים עצום, מכל מקום היתה השגחה פרטית
תמיד מאת הבורא ב"ה על כל פרט ופרט, והוא זה
שמר עליהם שלא יאבדו עד הנה. ועתה הגיעו כבר
מים עד נפש, שאין יכולים להתממהה שם עוד, ולכן
"וארד להצילו".

ויש לקבל מפרשה זו חיזוק עצום לכל הדורות, שכאן
נקבע היסוד לגאולת ישראל ממצב הכי קשה והכי של
ששוריים בו, בין בבחינה גשמית, ובין בבחינה רוחנית
של חשכות ההחומר גובר ח"ו. כי מכאן לומדים שאפילו
ממ"ט שערי טומאה אפשר להתנתק (י"ז אוי"ס ריס"ן),
וממילא אין אחד בעולם ששייך אצלו יאוש ח"ו ושאיין
לו ח"ו תקנה לצאת מן החשכות שלו.

(כ"ק מרן רבינו הנחל יצחק ז"ע)

חשבון הנפש הנלמד מפרשת

וראיתו על האבניים (שמות א, טו). הנה א"י ג' במסורה,
וראיתו על האבניים, וראיתם את הארץ מה היא (במדבר
ג, יג), וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה' וכו' (במדבר
טו, לו). ויל"פ דקאי על מתני' באבות (א, ב) עקביא בן מהללאל
אומר הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה,
דע מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד
ליתן דין וחשבון. ועפ"י משנה זו אפשר לפרש המסורה,
וראיתם על האבניים דקאי על הלידה, ירמוז ל"מאין
באת", וראיתם את הארץ, ירמוז לסוף האדם למקום עפר
רימה ותולעה - "לאן אתה הולך". וראיתם אותו וזכרתם
את כל מצוות ה' וכו', ירמוז דאי' בגמ' דתכלת דומה לים
וכו' עד לכסא הכבוד. וזהו "לפני מי אתה עתיד ליתן דין
וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה".

מהנחל

נחלי אש בקצירת האומר

מרידה בשלטון החומרי

ענין התעניות בימי השובבי"ם הק' אינו רק ענין
של סגופים, רק העיקר בזה הוא למרוד בשלטון
החומרי, לומר לגוף אני אינני שלך רק שייך להקב"ה,
ועי"ז להתדבק לרוחניות של א"ס ב"ה. וכמו שעשו
ישראל במצרים כשגילו דעתם והודיעו לפרעה "ד'
אלוקי העברים נקרא עלינו וגו'". והזמן הזה שבו מרדו
אבותינו בשלטון פרעה, מסוגל גם לנו לעשות כן.
(כ"ק מרן רבינו הנחל יצחק ז"ע)

ויל"פ דאמר הקרא וראיתם על האבניים, שמעת
תחילת דרכו של האדם מעת לידתו, צריך שיזכור תמיד
וראיתם את הארץ מהי, שהולך בדרך כל האדם, ויזכור
לצבור בר תורה ומעש"ט לפני עמדו לפני הקב"ה.
וכפי שאמר אחר מהצדיקים בתמיחה היתכן שהעולם
דואגים כל זמנים ממה לחיות ואינם דואגים שיהא להם
עם מה למות.

ועתה הקול קורא בחיל 'שובו בנים שובבים',
בפרשיות אלו שסגולתן לשוב בהן על גגם הברית
ולהוציא ניצוצות הק' הנידחות מתוך עמקי הקליפות.

(כ"ק מרן רבינו הנחל דוד ז"ע)

"פוסעים בו פסיעה קטנה"

ופ"א הוה עובדא אצל אאזמור ז"ע, שבעת עריכת השולחן לבילי ש"ק נתלהב
מאוד באמירת "פוסעים בו פסיעה קטנה". ואחר עריכת השולחן שאלתי אותו על
כך, ואמר לי, שרז"ל אומרים דפסיעה גסה נוטלת א' מחמש מאות ממאור עינו של
אדם, ובקידוש ליל ש"ק אפשר להחזירו, ויתכן הכונה שבוה שהאדם רץ וממהר
לכל השבוע לפרנסתו, בבחינת פסיעה גסה, בסברו שבוה תבא הצלחתו, הרי הוא
נוטל מאור עינו של האדם, דהיינו מאור האמונה והבטחון. אבל כשאומר קידוש
בליל ש"ק, וזכור מי ברא את העולם ומיהו מנהיגו בכל פרט ופרט, בזה יוכל
להחזיר את מאור האמונה. וזהו "פוסעים בו פסיעה קטנה", מחמת רוב האמונה
שמאיר ביום זה, ובוה מתקנים את הפסיעה גסה שנטלה מאור עינו.
(כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א - ליל שב"ק שמות תשפ"א)

החושד בכשרים (א)

בפרשתינו מצינו, כששלח ה' את משרע"ה לבשר לעם ישראל על יציאתם ממצרים אמה, הן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקולי וע"כ נענש בצרעת, ומזה למדו חז"ל (שבת 13) דחושד בכשרים לוקה בגופו, ע"כ נעסוק השבוע בסוגיא זו מקורו, גדרו, טעמו, וכל המסתעף מזה ההלכה.

מקורו: בגמ' (שבת 13) אמר ר"ל החושד בכשרים לוקה בגופו, דכתיב גבי משרע"ה הן לא יאמינו לי וגו', וגליא קמי קב"ה דמהימני ישראל. [ואף דסו"ס לגבי משה לא גליא שיאמינו לו בלא אות ומה חטאו, ע"כ צ"ל שהיה סימן מסור ביד זקני ישראל שבלשון פקוד פקדתי יהיו נגאלים, וכיון שכבר אמר הקב"ה למשה שיאמינו על פי זה, ממילא במה שאמר משה שלא יאמינו לו הוי חשד בכשרים (מהרש"א ט).]. ומצינו דלקה דכתיב ויאמר ה' לו עוד הבא נא ידך בחיקך וגו', וההכרח דנענש משה בגופו מפני שחשד אף שלכ' היה אפשר לפרש דהצרעת היא רק אחד מהסימנים להראות לכלל ישראל, מ"מ אי משום הא היה אפשר לתת לו סימנים אחרים, אלא ע"כ היא עונש על שחשד (שאליות ט).] וכן מצינו בהנה גדול אחרי שלמד היאך לתקן הקטורת בעבודת יוה"כ, השביעוהו שלא יעשה העבודה כצדוקים, ולאחר מכן איתא הוא פורש ובוכה שחשדוהו כצדוקי והן פורשים ובוכין דאמר ר"ל כל החושד בכשרים לוקה בגופו, וכן מצינו במרים דלקתה בצרעת כיון שחשדת למשה במה שאין בו (כן פירש בינותן בן עזיאל עה"פ זכור את אשר עשה ה' אלוך לפרים, ואף שלא נזכר להביא מכאן מקור לכל חושד שיעבר באיסור עשה ובמרים לא רק חשדה אלא גם דברה לשו"ר מ"מ מקור האיסור ש"פ).

טעמו: אע"פ שאין בנין חשד בכשרים גוף עבירה שהרי לא חסמו ולא ביישו, הרי זה מידה שתביאוהו שיהיו הצדיקים אצלו כרשעים ולא ישמע לתוכחת החכמים לפי שחושדם שהם עצמם יכשלו במה שמוכיחים בני אדם (מאורי חיבור התשובה), ויעין עוד ברמב"ם ח"א: לפי שאין חזקתו לשוב מעוון זה שהוא דבר קל בעיני רוב בני"א ונמצא חוטא והוא מדמה שאין זה חטא שהוא אומר מה עשיתי לו, ואין כאן אלא חשד שמא עשה או לא עשה, ואינו יודע שזהו עוון שמשום אדם כשר בדעתו כבעל עבירה וע"כ נמנה דבר זה בין עשרים וארבע דברים המעכבים את התשובה (הל' תשובה פ"ד ט"ז).

עונשו: הפלגה מיוחדת מצינו למי שחושד בכשרים מה שאין בשאר איסורים, שלוקה בגופו, ולא כמו בכל פעם שלוקה בממונו. ויש שכתב לבאר הטעם דבשאר עבירות אין בעל הרחמים פוגע בנפשות תחילה אלא בממונו, שהקב"ה דנו לזכות שעי"י שיפגע בממונו ישוב וישאר לו גופו. אך החושד בכשרים אינו נידון לזכות, וא"כ אסור לפגוע בממונו כדי שישאר לבניו אחריו דקיי"ל אפי' ממון של מסור אסור לאבדו ביד דילמא נפקא מיניה בנין דמעלי (חידושי חת"ס שבת צ"א), וי"א דגדר העונש הוא שמקבל העונש שהיה מגיע לנחשד באופן שבאמת היה בו את העבירה שרצה זה לטעון עליו (פ"י דק"ר במדבר ה"א), וי"א דאין זה בגדר עונש אלא מציאות שאם חושד באחר ואין בו חוזר החשד על החושד כאבן שזורקה על קיר שחוזרת על הנזק (מהר"ל שבת צ"א, בבאור דברי היפה תואר לשמו"ר פ"ג אות ט"ז).

שורש האיסור: שורש האיסור הוא מדכתיב בצדק תשפוט עמיתך ומזה ילפינן דיש לדון לכף זכות (ויחבאר להלן), וממילא יש איסור לחושדו ולא לדונו לכף זכות (עמק שאילה על השאלות פרשת שמות אות ט), ופשוט דאף בעשה של ואהבת לרעך כמוך עובר.

גדרי האיסור: מצינו בפוסקים שדנו בגדרי איסור החושד בתרת"י: א. אם האיסור הוא רק במעשה או דביבור או אף במחשבה. ב. אם הוא רק על מעשה מסוים שעשה אדם זה או אף להבא, ונבאר הדברים בהקדם הגמ' (מס' דרך ארץ רב"ה פ"ה) מעשה בר' יהושע שהשכין אצלו אדם והאכילו והשקהו והעלהו לגג לשכב, ונטל ר"י סולם מתחתיו, מה עשה אותו האיש? עמד בחצי הלילה ונטל הכלים, וכיון שבקש לירד נפל מן הגג. לבוקר אמר לו ר"י ריקה אי אתה יודע שמאמתול היינו זזהרים בך. מכאן אמר ר"י לעולם יהיו כל אדם בעיניך כליסטים והוי מכבדם כרבן גמליאל, ע"כ. ונתקשו המפרשים הרי אמרו הוי דן את כל אדם לכף זכות, ותירצו בכמה אנפין ונפק"מ בגדרי האיסור כדלהלן.

מחשבה: י"א דאין האיסור במחשבה (ספר חסידים ס' תתפ"ח, חרדים פ"ו אות ל"ג, ובארן בן בגנ"ל הנ"ל דכל אדם יהיו בעיני כלליסטים היינו במחשבה וכן מה שאמרנו נכדו וחשדו היינו במחשבה), וי"א דאיסור הוא אף במחשבה (כן הוא ברמב"ם בפיה"מ יומא פ"א מ"ה ט"ז, ובמאורי אבות א-ג, וליטתם ויבאר הגמ' הנ"ל באופן אחר כדלהלן).

לעתידי: י"א דאין האיסור אלא על מעשה שהיה והיינו לעבר, אבל קודם מעשה מותר לחשוש, ולא צריך לדון לכף זכות. והטעם דאיסור חשד מהותו לקבוע על אדם שהוא בבחינת רשע, לכן אם אנו דנים אם עשה מעשה רשע אין לנו לחושדו שאכן עשה מעשה רשע. אבל כשהנידון אם יעשה הרי בזה החשד אינו נעשה כרשע לכן מותר (כן ביאר העי"ב בסתירה הנ"ל הגמ' במסכת ד"א לחובב של דן לכן זכות ואף שחשדו של משרע"ה שהיה המקור לאיסור זה, היה לעתיד שאמר לו לא יאמינו לי מ"מ לא דמי דכל הענין של לעתיד שמתור לחשדו היא על מקרה שיעשה אדם זה שחושד בו, אבל לחשדו על מהותו של אדם, אינו בגדר לעתיד. וכן הוא בבבא גדול שחשדו בו על מהותו שהיא צדוק).

גדר חשד: יש לדון בגדר החשד, האם הוא כל פעם שנעשה אצלו ספק וחושדו מתורת "ספק" שמא עשה לא טוב כבר עבר איסור זה, או נימא דווקא באופן שחושדו בוודאות. דלכאוריה המקור של איסור הוא ממשוע"ה כנ"ל ושם היה בוודאות כלשונו של הפסוק הן לא יאמינו לי ולא אמר "שמא" לא יאמינו. מאידך בלשון הרמב"ם נאמר פירוש המשנה (אבות פ"א מ"ז) הלשון "שמא" עשה כך או לא. וכמו"כ יש לדון על איזה איסור נאמר שאסור לחשדו האם על כל פגם כגון שחשד רואה שמשיני מסיים מהר שמו"ע או כועס וכל כיו"ב, האם יש איסור לחשדו בו. וצ"ע בדברים אלו דמעשים בכל יום שאדם נכנס לביהמ"ד ורואה הרבה מקרים של בני"א ומיד פוסק בדעתו את פסקו על בני"א האם טוב עשה או לא. ואם נימא דהאיסור אף על ספק וכמו"כ על כל פגם, יצטרך ליכנס לביהמ"ד בעיניים עצומות שלא יכשל באיסור זה, דאולי לא יהיה לו לימוד זכות על כל פעולה שרואה אצל כל אדם וצ"ע.

הרה"ג ר' יהושע לאנגויער שליט"א אבל קודם הבדלה וספק אם אמר אתה חוננתנו

התפלל מעריב במוצאי שבת, ומיד לאחר מעריב עוד קודם הבדלה ראה על השולחן שקד אחד, בירך בורא פרי העץ ואכלו. **לאחר** שאכלו נזכר שעדיין הוא לפני הבדלה, ומסתפק אם אמר אתה חוננתנו בתפילה, האם צריך לחזור ולהתפלל. והנה אם היה אוכל כזית ובוודאי לא אמר אתה חוננתנו היה צריך לחזור ולהתפלל, אבל כעת אולי אין צורך כיון שמסתפק אם אמר, וגם שאכל פחות מכזית, מה יעשה.

תשובה לשאלה משבוע שעבר

השאלה בקצרה: סבא שיש לו היום ברית לנכדו, ולא ידע שהוא הסנדק (ואחרים יודעים), האם יאמרו תחנון במנין שהוא מתפלל?

תשובה: עיקר התקנה של אי אמירת תחנון משום מצות מילה היתה שבת הכנסת שבה מתקיים ברית מילה אין אומרים תחנון, וכן כתב במחזור ויטרי (סימן תקק) ביום שמקיימין מצות מילה אין ציבור נופלים על פניהם. לפי שאין תחינה באה אלא על הצרה דכתיב "וענן ה' ביום צרה". ויום שמקיימין מצות מילה שמחה הוא. דכתיב "שש אנכי על אמרתך".

וכן פסק בשו"ע (או"ח סימן קלא ט"ז) שאין נופלין על פניהם בבית הכנסת ביום המילה, וכתב במשנה ברורה (סי"ב ב) שהכוונה בבית הכנסת שימולו אח"כ בה את התינוק, אף שאין מתפללין שם הבעלי ברית. וכתבו האחרונים [כלומר שאחרונים הוסיפו עוד קולא בזה, (שעו הציזון)] דאם הבעלי ברית מתפללין שם [ונקראין בעלי ברית אבי הבן והסנדק והמוהל] אף שהמילה בבית אחר אין נופלין על פניהם.

מצד שני בברכי יוסף (פס"ד) דן כשאבי הבן מתפלל בבית הכנסת, והברית תהיה בעזרה בחוץ, היכן לא יאמרו תחנון, והספק מה הטעם שאין אומרים תחנון כשיש ברית מילה, האם זה לכבוד המצוה, ואם כן אין נופלים על אפים במקום שעושים את הברית, או שזה לכבוד אבי הבן כדי לכבדו ואם כן אין אומרים רק במקום שהוא מתפלל. והביא דעת הפוסקים שכתבו הטעם שזה לכבוד המצוה שקבלוה בשמחה.

אמנם דעת הברכי יוסף שהכוונה עושיין אותה בשמחה, פירושה רש"י והתוס' שאבי הבן עושה משתה. ודעת לבנון נקל דמה שאין נופלים על פניהם, לאו משום מצות מילה, אלא לכבוד אבי הבן, דעליה רמיא יעלו בו שמחים במצות בנו, ועליו תטוף מילתו. ומינה לנידון דידן שאבי הבן ודישרן סמיכין דעסקי במצוה, מצלו בי כנישתא, כי שם ביתו בית תפלה, דבבית הכנסת לכבודו אין נופלים על פניהם, ואם מתפללים בעזרה אף ששם יהיה הברית בפועל אין פוטר אותם. ומ"ש בתשובת ר"י והכלבו שיום המילה הוא יום שמחה על קיום המצוה, כוונתם דיום שמחה הוא לאבי הבן ואביו, ולכבודם השמחים במצוותם מרננו אבתריהו שבחא דאתי ממילה, יעו"ש בארוכה.

נמצא שיש מחלוקת בטעמים, האם זה לכבוד המצוה ואין אומרים בבית הכנסת, אלא שגם הוסיפו לאחר מכן מקום שבעלי הברית מתפללים, או שהעיקר לכבוד אבי הבן, והוסיפו גם את הסנדק והמוהל.

והנה משמע מדברי הפוסקים שעיקר מה שפוטר מתחנון, כיון ששמחים עם מקיימי המצוה, כמו שנאמר לגבי חתן שפוטר מתחנון והטעם כתב במשנה ברורה (סי"ב ב) משום דמצוה לשמוח עמו השמחה נמשכת לכל הנלוים אליו. [אמר מרן הגרש"י אויערבאך זצ"ל שבעבר כשבעל שמחה היה מקבל עליה להולדת ילד וכד', כולם היו ניגשים לאחל לו מזל טוב ולשמוח בשמחתו. וב"שערי חסד" כשהייתה שמחה, כולם היו מכינים כיבוד לבעל השמחה והיו באים להשתתף בה, אם היתה ברית, היו אומרים בתפילה בבוקר "זכרות עמו הברית" יחד עם בעל הברית, לכן היה מובן שלא אמרו תחנון, אבל היום לא רואים שאנשים שמחים בשמחת רעיהם כפי שראו זאת פעם. ומסבירא במצב כזה היה צריך לומר תחנון. אבל מאידך, אין לנו את הכח לשנות ולחדש דברים, ולכן צריך לעשות כפי שכתוב בהלכה ולא לומר תחנון].

ובעינינו לכאורה כיון שלאמיתו של דבר הסנדק האמיתי מתפלל במנין שלהם, והציבור שמחים עמו, וגם הוא ישמח מאד עוד מעט, רק שכתה הוא עדיין לא יודע מזה, באופן כזה נראה שלא יאמרו תחנון, כי סוף כל סוף הציבור שמחים עמו, ולאחר שיהיה סנדק, יבין איך שכל הציבור שמחו עמו.

”והנורא”

זרח לא ידע את נפשו מה עליו לעשות, הוא ראה אותה מתייסרת ואין לאל ידו לעשות מאומה. “תעשה משהו” - זקקה אליו קריינדל זוגתו, “מה אני יכול לעשות?” - הוא שאל בייאוש ופכר את אצבעותיו. “לא מעניין אותי מאומה”, זקקה אליו בחוסר אונים, “לך תחפש מה אפשר לעשות למענה. אינך חוזר לכאן מבלי למצוא מזור עבורה!” - שמע את המילה האחרונה מאחורי הדלת שנטרקה בפניו.

איש תמים וישר דרך היה זרח, שהתגורר בכפר קטן הסמוך לשינאווא. היה זה ליל חורף סגיר עת אשר שמע מן הרפת בוקעים נהמות מיוסרות של פרתו - מקור פרנסתו שכרעה ללדת ותקש בלדתה. הפרה התייסרה והתפתלה אך לא היה לו מה לעזור לה. כאשר זוגתו לא הותירה לו ברירה ושילחה אותו מן הבית, אסר את עגלתו ושם פעמיו לשינאווא להרה”ק הדברי יחזקאל בכדי לבקש מזור ותעלה לפרתו.

כאשר הגיע לשינאווא כבר היה הרה”ק באמצע תפילת שחרית בוערת, על כן החליט להמתין ואחר התפילה חשב לפנות לרבי ולתנות את צרתו. בינתיים התבונן על הרה”ק בתפילתו.

הדברי יחזקאל החל תפילת שמו”ע, זרח עומד ומתבונן בעבודתו הק’, והנה שומע את הרה”ק אומר: “הא-ל הגדול הגיבור והנורא, וגופו הק’ של הצדיק נאחז בעוית ורעד כאשר הזכיר את התיבה “והנורא”, כי כך היה תמיד בעת שהיה מזכיר את התיבה “והנורא”.

המראה עבר כבדק אצל זרח, והוא חש כי רוח אחרת החלה לפעם בקרבו, רוח של רוממות והעניוּת והתלהבות דקדושה. פתאום נראו לו כל הוויות העוה”ז כדברים פעוטים וחסרי ערך, ומי מדבר על בהמה גסה המקשה לילד, - ממנה שכח לגמרי.

אחר התפילה חטף זרח ספר כלשהו ויישב בביהמ”ד והחל ללמוד בהתלהבות, האש בקרבו לא שככה ורק קיבלה בערה חזקה יותר ככל שהתמיד בתורה ובתפילה.

שבועיים חלפו וזרח עדיין נטוע בבית ה’, ורוח ה’ מפעמת בקרבו לעלות ולהתעלות עוד ועוד ולשכוח מכל העוה”ז ורק בתורת ה’ חפצו, עד ששליחי זוגתו המודאגת הגיע לשינאווא לחפשו. הם מצאוהו בביהמ”ד רכון על ספריו והזכירו לו שיש לו בבית משפחה וילדים לפרנס ולזון. אך זרח לא רצה לשמוע, “די רב האט דאך געזאגט “והנורא”! אין אוכל לקום מהספר ולעסוק בדברים גשמיים ולהיות טרוד על המחיה ועל הכלכלה, בשעה שעדיין מרגיש אי שביעיות בגופי את הרעד של הרבי כשאמר “והנורא”.

משראו שאין עם מי לדבר פנו אל הרה”ק משינאווא שצויה מיד לקרוא את זרח אליו. “מאך זיך נישט נאריש” - גער בו בחביבות, “לך לביתך לפרנס את משפחתך וחזור הנה בשבתות מיוחדות ובמועדים, ככל החסידים. וגם בעת עסקך במלאכה תזכור את השי”ת”.

העיד כ”ק אדמו”ר הקדושת ציון מבאבוב זצוק”ל, “הכרתי את אותו יהודי, וברבות הימים הפך לחסיד מופלג מבני העליה הנעלים של שינאווא”.

יעמדו על הכרבה מצדיקי הרבים שהרימו תרומתם להוצאת הגיליון

ידידנו הנכבד הרה”ח ר’ יעקב קליין שליט”א לע”נ אבנ”ר מרת אסתר ע”ה בת ר’ יעקב ז”ל נלב”ע ר”ח שבט ת.נ.צ.ב.ה.

ליקוטי אמרים • פרק כז

השמחה – ממלחתנו עם הנפש הבהמית

הרוחני כאשר הוא מתבונן וחושב “איך יתכן שאני עדיין במצב שנופל במוחי מחשבות והרהורים רעים”, כמובן, אין מדובר ב’רשע’ ח”ו אשר ממשיך להרהר חלילה ברצון כאשר נופלות לו מחשבות באונס. אלא בוודאי הוא דוחה אותם מחשבות רעות על הסף בשתי ידיים. ואעפ”כ, הוא שבור ורצוף איך יתכן שהוא עדיין במצב ירוד כל כך, אליו הרבי מדבר דיבורים נפלאים.”

”ואם העצבות אינה מדאגת עונות אלא מהרהורים רעים ותאוות רעות שנופלות במחשבתו” כעת, תלוי באיזה מקום תופסות מחשבות אלו את האדם. אם זה בשעת העבודה בתורה או בתפילה, ישנה עצה מיוחדת שיתבאר לנו אח”כ. ואם זה בזמן אחר, “הנה אם נופלות לו שלא בשעת העבודה אלא בעת עסקו בעסקיו ודרך ארץ וכהאי גוונא”, יתבונן נא האדם, יבין וישכיל, כי מהיכי תיתי שעליו להתעצב מזה, “אדרבה יש לו לשמוח בחלקו שאף שנופלות לו במחשבתו הוא מסיח דעתו מהן לקיים מה שנאמר ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם”.

”בוא פנחס’ל ונחשב חשבוננו של עולם. האם בעצם נפילת המחשבה במוחך עברת על איזה איסור? פשיטא שלא! כי הרי באונס נפלו. אונס רחמנא פטריה. הצלחת להתגבר ולדחות מחשבות אלו ולא להמשיך להרהר בהם? תשמח! תרקוד! הרי קיימת את המצוה של ‘ולא תתורו’. אבל להכנס בשל כך לעצבות?! מאן דכר שמיה.”

”אתה רוצה לומר לי, פוצה פנחס’ל את פיו לאחר שהתאווש קימעה, שכל הפסוק מדבר על אנשים כערכינו ולא על צדיקים שלא מתנסים כגון זה?”

”אכן, תתפלא לשמוע, אבל כך אומר הרבי “ואין הכתוב מדבר בצדיקים לקראם זונים ח”ו אלא בנינונים כיצא בו שנופלים לו הרהורי ניאוף במחשבתו בין בהיתר כו’ וכשמסיח דעתו מקיים לאו זה”. ברור איפא שהפסוק שנוקט בלשון ‘זונים’ לא מדובר על ‘צדיקים’ שאין שייכים למושג של משיכה לדברים גשמיים וחומריים, אלא מדובר על ‘בינונים’, שעדיין שייכים גם לגשמיות ונתונים כל העת תחת מלחמה תמידית עם הנפש הבהמית, הם שייכים למצוות התורה ולאזהרה של ולא תתורו”.

”ומעלה יתירה יש להם לבינונים שרק הם שייכים למצווה זו, הגם שבוודאי גם הצדיקים לא תרים אחרי לבבם, אך חז”ל דרשו שכדי לשבת ולקבל שכר על אי עשיית עבירה זהו דוקא במי ששייך לזה, שבא לידו דבר עבירה וכפה את יצרו. “ואמרו רז”ל ישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כאילו עשה מצווה ועל כן צריך לשמוח בקיום הלאו כמו בקיום מצוות עשה ממש”.

”היש לך סיבה להתעצב פנחס’ל?! טופח לו ר’ לייב על כתיפו, “הרי כל היום עלינו לרקוד ולשמוח על שאנו זוכים לקדש את עצמנו, לעשות להשי”ת דירה בתחתונים בכל עת ובכל שעה”. ר’ לייב ופנחס’ל קמים ממקומם וכלאחר אות פוצחים בריקוד נלהב “אשרינו מה טוב חלקינו ומה נעים גורלנו”...

הארה

פעמים שמתעצב האדם בלבבו איך יתכן שהוא עדיין במצב שנופלות במוחו הרהורים של תאוות ודברים חומריים ונמוכים, אך האמת, שזהו הרי מצוות השם ד”ולא תתורו”, ואם כן עליו לעלו ולשמוח בזה שזוכה לדחות את המחשבות האלו ולקיים את מצוות השם בכל עת, ובוודאי שאין זה סיבה כלל לדכדוך הנפש...

תחושת חידלון עצומה מילאה את כל ישותו של פנחס’ל. הוא עמד בקיטונו האפלולי קימעה, וסביבו שרועים גורים מתים של כלים מכלים שונים אשר בעבר שימשו בנאמנות את בעליהם, ועתה המתינו לטיפולן המסור של שתי ידיו הזרזות. על השולחן השחוק אשר עמד לימינו המתין התיילמ’ל שלו כאשר הדף מקופל עוד מאתמול, ואילו בליבו פנימה של פנחס’ל - חושך וסערה.

הוא מרגיש כמו אחד שעבר דרך תחתים להגיע לאיזה מטרה נחוצה, חצה ימים ונהרות ועבר מכשולים של אש וקרח, ו”בוים”, כאשר מגיע ליעדו הוא רואה שהוא נתקל בקיר אטום - בלתי עביר, בלתי שביק, מעין תקרה שאי אפשר לפרצה בשום דרך.

במוח מאובן נעלו ידיו מאליהם את תריס החנות והיו רגליו של פנחס’ל מוליכות אותו אל המקום שאהבה נפשו, אל בית המדרש. שם בפניה הקבועה יושב ר’ לייב ומתנוענע על ספריו ונעימה חרישית ממלאה את בית המדרש. ללא שהות ניגש פנחס’ל אל ר’ לייב וכמו אשד מים אדיר אשר פורץ לו דרך בינות סלעים בראשיתיים, שטפה נהמת ליבו ופרצה החוצה.

”מה יהיה איתי”, מתאונן פנחס’ל כאשר חלוחית עוטפת את דוק עיניו. “שנים ארוכות אנכי ניצב במערכה, אני נלחם בצפרנים עם הנפש הבהמית, אני עושה ככל יכולתי למנוע ממנה כל שליטה ודעה ב’עירי קטנה’ שלי, נכון, לא אשקר בלשוני שלא נפלתי כמה פעמים ועוד יתה, אך בכל זאת תמיד קמתי אחר כך והתנערתי מעפר והשבתי מלחמה שיערה”.

ר’ לייב יושב בדממה כאשר עיניו עצומות ומרוכזות, וידיו חופפות את זקנו העבות, והוא ממשיך לשמוע את אשר על לב ידידו.

”אבל, כעת אני מרגיש שכשל כוח הסבל”, מניח פנחס’ל את הכל על השולחן, “אני הייתי מצפה ממני עצמי, אחר זמן ארוך כל כך של עבודה וגיעה לחתור חתייה לעלות אל הר ה’, לראות איזה תוצאה ושינוי פנימי ומהותי בתוך עצמי, והנה הוהותי אני מגלה שאני נשאר אותו ‘פּראָקטער יונג’ עם אותם תאוות ואותם מחשבות רעות שצריך מלחמה תמידית להדוף אותם מהמחשבה. “עד מתי”, ר’ לייב, “עד מתי” אשאר כך בתחתית המדרגה רחוק ומרוחק כל כך מדבקות בהשי”ת”, מסיים פנחס’ל בכאב כאשר דמעות ורתחות מנטפות מעיניו חולגות על לחייו באין מפריע ומנגב.

ר’ לייב פותח את עיניו הלחות, כאשר כל ההבנה והחמלה שבעולם משתקפים מהם. הוא התחיל לזמזם בשקט והנעימה הולכת וגוברת “כשהנשמה יורדת לתוך הגוף, אח צועקת ווי ווי, ירידה זו - צורך עליה עד שכל זה הוא כדאי... עד שכל זה הוא כ-ד-א”-א”. כעבור דקות מספר פותח את פיו בטללי תחיה מבארו של הרבי הגדול בעל התניא.

”ובכן, פנחס’ל יקירי, כבר למדנו רבות מה שמזהיר אותנו הרבי הלוחץ ושוב להזהר ולהשמר מרעת העצבות אשר אחריתה מי ישרונו. דיברנו כבר על העצבות מדאגת בני חיי ומוזני שהתברר לנו שזה בכלל לא סיבה לדאגה. כי אדרבה יסורים אלו בפנימיות הם רק טוב. למדנו גם על עצבות הנובעת מדאגה על עוונות ר”ל שעבר האדם. ואף בזה התברר לנו שהגם שהם סיבה לשברון הלב ולעצבות אמיתית, מכל מקום אין לנו רשות להשתמש בעצבות זו אלא לעתים מזומנים ולא כאשר עולה על דעת היצר לבלבל אותנו על ידי זה”.

”כעת נלמוד על עצבות מזן חדש, אין מדובר על עצבות מעבירות חס ושלום, אלא מדובר על דכדוך הנפש אשר נגרם כתוצאה ממחשבת האדם על מצבו